

KOMITET
PROBLEMOWY PRZY
PREZYDIUM PAN

Data

Warszawa
3 lipca 2026 r.

Przewodniczący
Komitetu

Szymon.Malinowski
@pan.pl

Sekretarz Komitetu

Iwona.Wagner@pan.pl

Kontakt

anna.bielec@pan.pl

Komunikat 01/2026

**Komitetu Problemowego ds. Kryzysu Klimatycznego
przy Prezydium PAN w sprawie nienadążania z adaptacją
do przyspieszającej antropogenicznej zmiany klimatu**

Nadzwyczajna fala upałów, której doświadczyliśmy w ostatnich dniach w wielu krajach Europy, w tym w Polsce, przyniosła rekordowe temperatury maksymalne i dobowe oraz rekordowo ciepłe noce. Spowodowała przeciążenie wszelkiego rodzaju służb ratowniczych, liczne awarie, utrudnienia komunikacyjne oraz dotkliwe straty osobiste i gospodarcze. Ta sytuacja była zjawiskiem losowym, ale nie była przypadkiem. O nasilaniu się, wzmacnianiu i występowaniu takich i podobnych zdarzeń oraz rosnących ryzykach z tym związanych od lat ostrzegają opinię publiczną i decydentów zarówno Międzyrządowy Zespół ds. Zmiany Klimatu (IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change), jak i wiele innych jednostek i zespołów naukowych w Polsce i na świecie.

Wyniki pomiarów i obserwacji dostępne w doniesieniach i raportach naukowych z ostatnich lat dokumentują gwałtowne przyspieszenie tempa przegrzewania się Ziemi. Najnowsze analizy pokazują, że w latach 1985–2015 globalna temperatura rosła średnio o $0,2^{\circ}\text{C}$ na dekadę. W ostatnim dziesięcioleciu, między 2016 a 2025 rokiem, wskaźnik ten niemal się podwoił, osiągając wartość $0,36^{\circ}\text{C}$ na dekadę.

Narastająca nierównowaga energetyczna naszej planety prowadzi do dalszego przyspieszania tempa ocieplania atmosfery. W efekcie granicę ocieplenia o $1,5^{\circ}\text{C}$ względem epoki przedprzemysłowej, uznawaną raptem dekadę temu za próg, którego nie powinniśmy przekroczyć do końca XXI wieku, przekraczamy już teraz – szybciej niż jeszcze niedawno uważano za prawdopodobne. Granicę ocieplenia o 2°C względem epoki przedprzemysłowej, uznawaną za alarmową, możemy osiągnąć nawet w ciągu najbliższych kilkunastu lat.

Wstępne analizy przeprowadzone przez World Weather Attribution pokazują, że fala upałów, która przeszła przez Europę i Polskę pod koniec czerwca 2026 roku, w dawniejszym, chłodniejszym klimacie, byłaby skrajnie nieprawdopodobna. Niestety, w świetle wskazanych wyżej faktów, kolejne tego typu zdarzenia związane z postępującą destabilizacją klimatu (które możliwe są jeszcze w tym roku, a niewątpliwie czekają nas coraz częściej w kolejnych latach) mogą osiągnąć poziom ekstremalnych, a w konsekwencji – powodować znacznie poważniejsze skutki.

Rozwiązania stosowane obecnie w gospodarce wodnej, leśnej, rolnictwie, planowaniu, zagospodarowaniu przestrzennym oraz innych działach gospodarki muszą przestać opierać się na wiedzy zdobytej w ubiegłym stuleciu, ponieważ nie przystaje ona do realiów błyskawicznie zmieniającego się świata, pochtania środki finansowe, opóźnia przystosowanie i przynosi coraz więcej szkód zamiast faktycznie służyć adaptacji do skutków globalnego ocieplenia.

Spółeczne, gospodarcze i środowiskowe konsekwencje ostatniej fali upałów ilustrują konieczność radykalnego przyspieszenia skutecznych działań mitygacyjnych i adaptacyjnych.

W tej sytuacji apelujemy o:

- mobilizację wszystkich sił politycznych i społecznych na rzecz stworzenia ram dla realnej i konsekwentnej polityki państwa wspierającej wysiłki międzynarodowe prowadzące do jak najszybszej redukcji emisji gazów cieplarnianych i adekwatny udział naszego kraju w tych wysiłkach;
- radykalne przyspieszenie skutecznych działań adaptacyjnych w celu budowania odporności wobec już występujących i przyszłych zagrożeń klimatycznych na wszystkich szczeblach zarządzania państwem;
- nadanie obecnie przygotowywanej w Ministerstwie Klimatu i Środowiska nowej Krajowej Strategii Adaptacji do Zmiany Klimatu rangi jednej z wiodących priorytetów polityki państwa.

Nasz apel kierujemy do rządu, samorządów wszystkich szczebli, instytucji państwowych (takich jak PGW Wody Polskie i PGL Lasy Państwowe), instytucji nauki, wszystkich podmiotów działających publicznie, a także odpowiedzialnych przedsiębiorstw i obywateli. Podjęcie takich działań, często niewiążących się z dużymi kosztami, sugerowaliśmy wielokrotnie w komunikatach Komitetu.

Mając świadomość, że dezinformacja klimatyczna uniemożliwia prowadzenie skutecznych polityk klimatycznych i działań adaptacyjnych, zwracamy się do mediów, władz i podmiotów wypowiadających się publicznie o skuteczne jej przeciwdziałanie. Pierwszą, prostą praktyką w tym zakresie byłoby używanie właściwego języka: mówiąc o zachodzącej zmianie klimatu oraz związanych z nią zdarzeniach i ich skutkach, zamiast powszechnie stosowanego, wymijającego i nieostrego terminu „zmiany klimatyczne” używajmy precyzyjnych, dobrze ugruntowanych naukowo określeń, takich jak „antropogeniczna zmiana klimatu”, „antropogeniczne globalne ocieplenie” lub wręcz „kryzys klimatyczny”. Nazywają one wprost przyczynę zjawiska i oddają powagę sytuacji, w której znaleźliśmy się jako społeczeństwo.

Szymon Malinowski
Przewodniczący Komitetu

Komunikat wyraża opinię Komitetu i nie powinien być utożsamiany ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk (par. 5 ust. 3 Uchwały nr 1/2023 Prezydium PAN w sprawie utworzenia komitetów problemowych i rad przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk na kadencję 2023–2026)